

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

318. An Regularis explanans aliquem casum conscientiae Moniali incidat in
pœnas Decreti Sacrae Congregationis contra colloquentes cum
Monialibus? Et an idem dicendum sit, si Regularis accedat ad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

6. Eminentissimi, & Reverendissimi Domini, Statutum est per decretum Sacri Concilii Tridentini, cap. 5. session. 25. de Regul. ut Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati clausuram Sanctimonialium in Monasteriis sibi subiectis conservari maximè procurent, in vim cuius decreti Alexander Sperellus Vicarius Generalis Eminentissimi Domini Cardinalis Estensis, ut suo muneri satisfaceret, intendebat singulis annis Monasteria Regularibus subiecta, visitationis gratia, in concernentibus clausuram ingredi, ad quod cum ceteri Regulares annuerent, Fratres Sancti Domini resistunt, prætendentes duo. Prius vigore eiusdem Decreti, Episcopum solum, non autem eius Vicarium, etiam mandatum speciale habentem, ingredi posse. Posterius, nec quidem Episcopum valere, nisi aliquam rationabilem violatæ clausuræ susceptionem habeat, ex Roder. 99. Regul. tom. 1. quasi. 47. art. 10. Vnde, cum Orator hac in re nil præter Dei honorem querat, ac neque desidia, neque nimio zelo laborare intendat, supplicat humiliter pro opportuna horum casuum declaratione. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, ad utrumque dubium respondit, non solum Episcopo, sed etiam Generali eius Vicario ad hoc speciale mandatum habenti, licere pro clausuræ visitatione ingredi septa Monasteriorum Monialium Regularibus subiectarum; tamen nulla rationabilis violatæ clausuræ suspicio irreperit; & acriter reprehendit Rodericum, quod hac de re tam audacter locutus fuerit, subscriptio. Antonius Cardin. Caietanus. Locus + Sigilli. Suppositis igitur tot Sacrarum Congregationum Declarationibus, & Responsonibus; durum esset contra stimulum calcitrare.

RESOL. CCCXVII.

An Episcopus possit reservare casus circa clausuram in ordine ad Moniales exemptas?

Et an in dicto casu contraventionis sint absolvenda ab Ordinario, vel à Prælo Regulari?

Et an Moniales Ordinario subiecta subiaceant casibus, & censuris, quas ipse Ordinarius generaliter reservat pro sua Diocesi, etiam si de his Monialibus non fiat expressa mentio in edicto reservationis?

Et an possit Prælatus Regularis pro Monialibus sibi subditis reservare casus, & censuras; neque est opus, ut Prælatus id faciat cum capitulo, cum Moniales capituli non habeant? Ex p. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 52.

§ 1. Affirmativè respondet Baucius in M. scellaneis Casuum Conscient. tom. 2. Opus. 3. q. 269. petet. 2. ubi sic ait: An Ordinarius possit sibi reservare etiam respectu Monialium exemptarum casus aliquos concernentes materiam clausuræ, vigore potestatis competentis ipsi tanquam delegato Sedis Apostolicæ circa custodiam clausuræ dictarum Monialium, v. g. ne prolixius loquantur cum extraneis officio Monasterij aperto, &c. Respondetur affirmativè, nempe posse id facere: & consequenter in casu contraventionis esse absolvendas ab Ordinario, non autem à Prælo Regulari. Vnde habes quod extra casum clausuræ, non potest reservare casus, respectu Monialium exemptarum? Ita ille; & ante illum Pellizzarius, tract. de Monialibus, c. 10. sect. 1. n. 48.

2. Sed ego discedo ab hac sententia virorum amicissimorum; & adhaereo opinioni negativæ, quam tunc non minus doctus & amicissimus noster Pater Palqualigus in Q. Q. Canon. Centur. 2. quasi. 161. per totam; quia delegatio quam concedit Concilium Tridentinum Episcopo in ordine ad clausuram Monialium exemptarum, est solum in foro externo, vt

constat ex verbis ipsius Concilii, sess. 25. cap. 5. de Regularibus. Deinde cum reservatio sit restrictio iurisdictionis in ordine ad absolutionem Sacramentalem sequitur quod requirat iurisdictionem circa eos, quibus restringitur iurisdictione pro foro interiori, & quod iurisdictione restricta sit dependens à iurisdictione restringentis: Sed per delegationem Concilii Tridentini confertur solum iurisdictione in ordine ad clausuram Monialium restituendam, & conservandam; non autem tribuitur aliqua iurisdictione supra Prælos Ordinarios Monialium, & ideo non poterunt Episcopi reservando sibi aliquem casum restringere auctoritatem, & iurisdictionem Prælatorum Ordinarium, aut eorum, qui eam habent supra Moniales in foro conscientie à Prælati Ordinariis. Hæc namque sunt diversæ iurisdictiones, & facultates, vt per se constat. Ergo, &c.

3. Verum si quæras hic an Moniales Ordinario subiectæ subiaceant casibus, & censuris, quas ipse Ordinarius generaliter reservat pro sua Diocesi, etiam si de his Monialibus non fiat expressa mentio in edicto reservationis: Respondetur affirmativè, nempe si biacere casibus, & censuris reservatis. Ita Doctores, quos tacito nomine, citat, & sequitur Pellizzarius, tract. de Monialibus, cap. 10. sect. 1. n. 51.

4. Et nota hic etiam cum eodem Pellizzario, num. 46 & Baucio ubi supra, petet. 1. posse Prælatum Regularem pro Monialibus sibi subditis reservare casus, & censuras; neque est, opus ut Prælatus id faciat cum Capitulo; nam moniales non habent usum Capituli, ac proinde sine oraculo Capituli potest reservare casus, & censuras respectu Monialium sibi subditarum; nam solum est cautum in iure, quando est faciendæ reservatio casuum respectu hominum Religiosorum, non respectu monialium non habentium usum Capituli.

RESOL. CCCXVIII.

An Regularis explanans aliquem casum conscientie Moniali incidat in penas Decreti Sacre Congregationis contra colloquentes cum Monialibus?

Et an idem dicendum sit, si Regularis accedat ad componendam aliquam seditionem etiam inter Moniales; vel ad consulendam Monialem gravissima tristitia affectam, vel ad consulendum in re gravi concernente bonum Monasterij, aut aliquod pietatis opus, vel titulo urbanitatis, & ad alios similes casus? Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 55. alias 54.

§ 1. Negativam sententiam, me citato, probabilem esse existimat Pellizzarius tract. de Monialibus, c. 10. sect. 3. subsect. 2. n. 277. ubi sic ait: Ad do, quod docti Recentiores non improbabiler putent; Religiosum non si biacere penes laicos contra Regulares ad Monasteria Monialium accedentes sine licentia, si alicui Moniali declaret casum aliquem conscientie; cum talis loquutio officium habeat pie exhortationis; & alioqui cesset finis prohibitionis in particulari, iuxta ea quæ habet Diana p. 5. tr. 14. ref. 96. & si velint consequenter philosphari, concedere debent; Ordinarium posse mittere Religiosum ad aliquod Monasterium Moniali causa ibi exercendi aliquod opus pietatis, (v. g. ad componendam aliquam seditionem exortam inter Moniales, ad consolandam Moniale gravissima tristitia affectam, ad consulendum in re gravi concernente bonum Monasterij, & ad alios similes effectus;) in his quippe procedit eadè ratio, quæ in casu à præfatis Doctoribus cõcesso, Nec obstat, quod Sac. Congr. in decreto iussu Syxi V. edito a 1590. expressè statuit, nulli Religioso cuiuscumque Ordinis, gradus, qualitatis, ac dignitatis, (exceptis Superioriore.

Quoad censuras pro viris Religiosis supra in Ref. 114. per totam, & in alio §. eius not.

Sup. prima diff. huius rituli supra in Ref. 172. prope finem, à vers. quod si quis & in Ref. 306. etiã prope finem, & in tom. 5. tr. 1. Ref. 87. § vit ante medium, vers. qui etiam.

Que nunc reperiatur in tom. 6. tr. 1. Ref. 71 & in aliis multis eius primæ not. & etiam secunde.

periose, ac Visitatoribus, respectu Monialium subiectarum, necnon Confessario tam ordinario, quàm extraordinario, licere absque licentia expressa eiusdem Sacrae Congregationis accedere ad Monasteria quarumcumque Monialium ad colloquendum, siue tractandum cum eis; siquidem Sacra Congregatio per hoc non excludit casum pietatis, & charitatis, qui regulariter non praesumitur comprehensus sub generali prohibitione, iuxta regulam; *Non veniunt sub generali prohibitione, qua quis non esset verosimiliter prohibetur, si in specie exprimerentur*, sed solùm excludit casum, in quo Religiosus velit accedere ad Moniale titulo vrbanitatis, ad eas visitandas, v. g. ad negotia secularia tractanda & similia.] Huicque Pellizzarius.

2. Et hanc sententiam etiam, me citato, tenet Bordonus in *consl. Regul. tom. 1. refol. 7. n. 82.* sic asserens: [Colloquens cum Monialibus, causa vrbanitatis, aliqua verba, vel pro aliquo negotio honesto, vel indifferenti, & raro, non dedit opera, non peccat mortaliter: quia huiusmodi loquutiones de se malae non sunt neque tales fiunt mortiferae ex prohibitione Decreti: quia hoc fundatur in praesumptione scandalii illis verbis: *Ad occurrendum scandalis, quae contingere solent.* Hinc colligitur intelligentia responsionis Sacrae Congregationis data 1. Iulij, 1606. Regulares accedentes ad Monasteria Monialium contra hoc Decretum, vltra poenas priuationis officiorum, & vocis actiuae, & passivae, incurrere etiam poenam peccati mortalis. Dicunt enim Doctores ex ea responsione, accedentes ad monasteria Monialium peccare mortaliter: excipiunt tamen tres casus, loquutionem causa vrbanitatis, instructionem in aliquo casu conscientiae, & loquutionem per interpositam personam: vnde videntur nobiscum sentire, loquutionem, praesertim de rebus inhonestis, inducere peccatum mortale; sicut & quando alloquuntur de indifferentibus saepe, & multoties: quia id est potius spernere praecipua maiorum, maxime in his, in quibus omnino abstinendum est à similibus loquutionibus, etiam honestis.] Ita Bordonus: cui adde etiam, me citato, Lezanam in *Summa, tom. 3. verb. Moniales, n. 20.*

3. Sed ego (vt legitibus patet) in 3. par. tract. 2. *refol. 104.* tantùm refero sententiam Peyrini; meam autem non promo. Verùm, licet speculatiue loquendo, eius sententia, & supradictorum Authorum tanquam probabilis admitti possit; tamen puto, non esse in praxim deducendam: nam Pontifex, & Sacra Congregatio absolute prohibent accedere ad Monasteria Monialium ad colloquendum, & tractandum cum eis, nec distinguunt inter colloquutionem, & tractatum causa vrbanitatis, vel pietatis, & vbi lex absolute loquitur, absolute est intelligenda; & vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. Et si aliter diceremus, elusoria remaneret prohibitio Sacrae Congregationis: nam impunè possent Regulares semper colloqui cum Monialibus, asserendo, se colloquutos fuisse cum eis causa pietatis, & declarando eis quandam casum conscientiae. Vnde quicquid sit de peccato, quoad forum internum, stante autoritate Doctorum virorum, Lezanæ, Pellizzarii, & Bordoni, vbi supra, saltem in foro externo possent Episcopi dictos Regulares punire, tanquam Sedis Apostolicæ Delegati; vnde se abstineant ab his colloquutionibus.

RESOL. CCCXIX.

An Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij, praetextu licentiarum incurrant excommunicationem? Et an poena imposita in Bulla Greg. VII. imponatur tantum Abbatibus, & Abbatibus Conuentualibus, & non Monialibus? Ex p. 2. tr. 16. & Misc. 2. Ref. 3. i. alias 33.

§. 1. Incurrere existimant multi, & ita nocissime docuit Filliuc *tom. 1. tract. 15. c. 5. n. 119.* asserens, sic habere praxim sacrae poenitentiae.

2. Sed negantem sententiam (quam etiam probabilè & tutam in praxi esse iudico) sustinent Rodriquez in *99. regul. tom. 1. q. 47. art. 3.* & post illum Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 6. c. 16. n. 84.* quibus ego addo Mirandum in *man. prael. tr. de monial. q. 2. art. 12. concl. 3.* & Barboza de *poes. Episc. p. 3. alleg. 102. n. 32.* Ratio est, quia poenae appositae in dicta Bulla imponuntur Abbatibus & Abbatibus Conuentualibus. & c. Et ibi nulla de Monialibus efficitur mentio. Et tamen in dicto motu proprio volens Sum. Pontifex comprehendere sub poenis, quae cumque Moniales admittentes illos, qui ingrediuntur Monasteria cum licentia Episcopi, in casibus non necessariis totum hoc expressit, dicens *indefinite Moniales.* Ergo si idem voluisset supra in aliis poenis, hoc expressisset, sicut postea, vt diximus, expressit.

RESOL. CCCXX.

An Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij etiam ad malum finem, incurrant aliquam excommunicationem, videlicet Concilij Tridentini, sess. 25. c. 5. de Regulari.
Et an scribens literas Moniali, & mittens incidat in censuram aduersus colloquentes cum Monialibus? Ex p. 2. tr. 16. & Misc. 2. Ref. 3. i. alias 34.

§. 1. Suprà diximus, non incurrere excommunicationem inflictam in Bulla Greg. XIII. sed dubium est, an incurrant in excommunicationem laicam in Conc. Trid. *sess. 25. de reg. c. 5.* Negatiue vèò respondendum est, quia in textu Concilij excommunicationis fulminatur contra ingredientes Monialium Monasteria; de Monialibus, seu aliis admittentibus nullam facit mentionem, & vt supra probatum satis est, excommunicatione non extenditur de casu ad casum, etiam si similis ratio adsit. Et ita scribens literas Moniali & mittens, non incidit in censuram comminatum aduersus colloquentes cum Monialibus; vt probat Barboza de *poes. Episc. alleg. 102. n. 82.* & alij.

RESOL. CCCXXI.

An persona Illustres, quae obtinent licentiam à Papa ingrediendi Monialium Monasteria aliquibus vicibus cum electis Marronis, possint illas postea curare si fuerint semel designatae?
Et an, qui habet licentiam ingrediendi aliqua Monasteria, (modo quo supra) possit differre ingressum ad diem illam, in qua forte Moniales illius Monasterij habiturae sunt spirituales representationem in Refectorio, aut alio loco publico?
Et aliqua alia adducuntur, quae contingere possunt in rescripto Pontificis, & supplicatione oratrici circa praedictas licentias, & praxim in illis. Ex p. 1. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 3. i. alias 29.

§. 1. Tenor licentiarum ita ferè semper conceditur: Tibi quae, vt asseris, Venerabilis Fratris nostri N. Cardinalis N. nuncupati consanguinea existis, vt à tribus Matronis, modesto, ac decenti habitu indutis, quas semel electas nec variare, nec mutare possis, nisi alicuius earum obitu eueniente associata, & super veritate narratorum cognitione per Ordinarium loci adhibita Sancti N. ac Sanctae N. & Sancti N. Monialium Monasteria Ciuitatis N. tribus vicibus in totum, non autem eorum singula quolibet anno de eorumdem Monialium capitulariter, & per secretum suffragia praestando, & illarum Superiorum consensu.